

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 57.

V Ljubljani, četrtek dne 20. septembra 1917.

Leto I.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj 19. septembra. (Kor. urad.)
Uradno razglasajo:

Vzhodno bojišče.

Na obeh straneh obojstranske doline smo odbili močne rumunske napade. Z naglim protisunkom smo sovražnika, ki je bil na eni točki vdrl v naše pozicije, popolnoma zavrnil. Njegove izgube so znatne.

Italijansko bojišče.

Pri armadni skupini feldmaršala barona Conrada je imel naš napad pri Sarcanu, katerega smo podvzeli z namenom, da zopet osvojimo pred kratkim izgubljeni del naše bojne črte, popoln uspeh. Ujeli smo pri tem 6 častnikov in 300 mož.

Južnovzhodno bojišče.

Neizpremenjeno.

Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo.

Berlin 19. septembra. (Kor. urad.)
Wolffov urad poroča:

Zapadno bojišče.

Armadna skupina prestol.
Ruprehta Bavarskega.

Na Flanderskem je bil včeraj med gozdom Houthoulster in Lyso topovski boj cel dan zelo živahen. Uničevalni ogenj sovražnih baterij, kateremu je naše topništvo uspešno odgovarjalo, je bil naperjen na našo obrambno zono. Sinoči in danes zjutraj se je obstreljevanje stopnjevalo do bobnajočega ognja. Sovražna infanterija pa ni nastopila. Pri Lensu in St. Quentinu živahno bojno delovanje.

Armadna skupina nemškega cesarjeviča.

Severovzhodno od Soissona, ob kanalu Aisne-Marne in zapadno od nižine Suippe sta obe artiljeriji razvijali živahno delovanje. Na vzhodnem bregu Moze so nastopili Francozi po ljuti topniški pripravi v širini treh kilometrov k napadu. Prve v našem obrambnem ognju umaknile se sovražne napadalne vrste so z došlimi močnimi rezervami vnovič napadle. Tudi ta močni napad se je v ognju in bližinskem boju izjalovil. Umikajoče se skupine so bile za našo artiljerijo posebno uspešen cilj. Francozi so imeli težke izgube, uspeha pa niti najmanjšega niso dosegli. Včeraj smo sestrelili 16 sovražnih letal. Narednik Thom je uničil 3, poročnik Thuy 2 sovražni letali.

Vzhodno bojišče.

Fronta generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Pri Dvinsku in v loku pri Lucku se je rusko topniško delovanje precej stopnjevalo.

Fronta generalobersta nadvojvode Jožefa.

Močni romunski napadi so bili naperjeni proti našim višinskim pozicijam južno od obojstranske doline. Sovražnik, ki je bil južno od Grozesti početkoma vdrl v našo črto, je bil s krepkim protisunkom vržen nazaj. Imel je težke izgube.

Armadna skupina generalfeldmaršala von Mackensena.

Pri Varniti in Muncelu so Romuni ponovili svoje napade, ki pa so ostali brezuspešni.

Macedonska fronta.

V bitoljski kotlini ter med prespanskim in ohridskim jezerom je postalo artiljerijsko delovanje zopet živahnije. Vzhodno od Dojranskega jezera je prišlo do bojev sprednjih straž. Sovražnik se je umaknil.

Prvi generalni kvartirni mojster:
von Ludendorff.

Stockholm.

Velikansko je bilo upanje, ki ga je izzvala letošnja spomlad beseda Stockholm; izzvala ga je, ker je iskalo neizmerno hrepenenje po miru kakršnekoli trdne točke, ki naj postane kašipot iz krvavih blodenj, v katere so pehnile evropske narode imperialistične težnje neodgovornih vlad. Socialisti in nesocialisti so pričakovali od stockholmske konference čudeže, večje od onih, ki so se baje godili pred sto in stoletji v Jutrovih deželah. Ljudje, ki se niso nikdar brigali ne za socializem, ne za socialno demokratične stranke, so imeli naenkrat polna usta hvale o socialistih in so bili trdno uverjeni, da je prva beseda Stockholm in zadnja mir. V socialističnih stranah samih — in to je značilno — ni bilo tako velikega pričakovanja, socialisti so vedeli, da si je nadela stockholmska konferenca skoraj neizvedljivo nalogo, da namreč spravi sovražne brate, da jih zapriseže na enoten miroven načrt.

Tako je bilo pred meseci. In danes? Še govorimo o Stockholmu, ali nič več v zvezi s splošnim mirom. V začetku stockholmskega gibanja se je splošno pričakovalo, da bo izid konference pomemben za ves svet, da postavi vse državno življenje v Evropi z neko čudežno formulo na tako zdrave temelje, da je izključena za bodočnost vsaka vojna. Preveč pacifističnih ideologij so mešali takrat s tem, kar bi v sedanjih razmerah, ki so seveda vse prej kakor enostavne, lahko privedlo vsaj do površne jasnosti. Kmalu po prvem navdušenju, so se pričele pojavljati težave, zanimanje v javnosti je splahnilo in danes je Stockholm izključno le zadeva socialističnih strank. Če pride do konference, bo stockholmski sestanek le manifestacija socialističnega proletariata za mir, kakor je bila Bazileja, danes bo Stockholm le zgodovinsko pomemben dan v razvoju mednarodne socialne demokracije. Ali prinese nove pogoje za novo internacionalo, ali pa svečano potrdi, da je med vojno — in za precejšen čas po vojni tudi — skupen nastop socialno demokratičnih strank nemogoč. Kaj drugega tudi ni mogoče. Vojna je povzročila načelno razdružitev socialističnih strank — večine in manjšine, po

manjšinah zopet razdeljenih na več struj — takšna je danes resnična slika socialno demokratičnih strank po vseh deželah. Najmočnejše stranke bi prišle v Stockholm razdvojene, prišle bi, da obsojajo in razsojajo. Vprašanje — kdo je sokriv vojne — je danes ona velika zapreka, da se zavlačuje stockholmska konferenca in da se skoraj gotovo odloži. Po našem mnenju je sploh prvi pogoj za uspešno delo stockholmske konference in dalje potem glavni pogoj za novo medsebojno delo socialističnih strank, da razsodi stockholmska konferenca jasno in glasno, katere stranke so podpirale vlade ob začetku vojnih zapletljivosti in katere stranke so delale tako, da je njihova vest čista pred socialističnimi načeli. Kako je presenetil ob začetku vojne nastop mogočne nemške soc. dem. stranke, to je še vsem v živem spominu. Nasprotno je pa postavila srbska socialno demokratična stranka svoje socialistično prepričanje na prvo mesto, ko bi jej tudi najstrožji sodnik ne mogel zameriti, če bi bila nastopila z vso silo proti predrznim zahtevam Avstrije. Prav tako je ostala italijanska soc. dem. stranka dosledna. Avstrijske soc. dem. stranke niso imele prilike, da bi bile javno raztolmačile svoje stališče napram vladi in vojni. Stürghov absolutizem je preprečil, da bi bile one soc. dem. stranke, ki imajo zastopstvo v parlamentu, izjavile — da ali ne. Ko bi bila imela jugoslovanska soc. dem. stranka ob izbruhu vojne priliko, da pove svoje mnenje, bi strnila brezdvomno to mnenje v odločen odpor proti vojni. Težko obremenjene bi prihajale torej nekatere stranke v Stockholm in gotovo je, da bi te stranke ne pripuščale sodbo, ki bi jih morala takorekoč izključiti iz internacionale.

Eno veliko zaslugu ima Stockholm. Zanesel je besedo o miru z največjo silo po vsem svetu in je močno vzpodbudil mirovna stremjenja, saj je bilo prej govorjenje o miru že veleizdajalski čin.

Zdi se nam pa, da bi vse socialno demokratične stranke tudi brez stockholmske konference lahko začele s pozitivnim delom za mir, saj o tem, da je vojne dovolj, ni no benega prerekanja med socialisti. Kakšno boji pozitivno delo, o tem pač ni treba govoriti. In ona socialno demokratična stranka, ki se je z vso svojo ogromno silo postavila prva za vojno, ona bi morala pričeti prva s tem delom, da reši svojo socialistično čast. S takojšnjim delom za mir bi se sicer ne popravile že storjene napake, ampak vrnilo bi se medsebojno zaupanje, Stockholm med vojno kot mirovna akcija bi postal nepotreben, a s tem večjim uspehom bi se vršil Stockholm po vojni kot prvi akt nove internacionale.

9,750.000 mrtvih.

Angleški list »Manchester Guardian« prinaša pregled splošnih vojnih izgub, ki jih ceni na 9,750.000 mrtvih. List pristavlja: Če prištejemo še nazadovanje porodov vsled vojne, tedaj je pogoltnila vojna 14 in en čert milijonov ljudi!

Število ranjencev je dva in polkrat večje od mrtvih, torej približno 23 in pol milijonov. Vsi ti ljudje so pretrpeli neizmerno bolečine, skoraj polovica od njih je za vojaško službo nesposobna in visoko število tudi za vsako drugo življensko delo. Po

zelo zmerni cenitvi znaša število vojnih ujetnikov v različnih deželah 4 milijone mož. Poleg teh je tudi še en četrt milijona civilnih ujetnikov. Skoraj štiri in pol milijone ljudi je torej, ki so vsled vojne za daljši ali krajši čas na tuji zemlji pri tujih gospodarjih. Število vseh vpoklicancev ceni angleški list na 49.750.000 mož, brez Rumunije in Amerike. Vojna je pregnala torej okoli 50 milijonov mož iz njihovega vsakdanjega življenja in razdrapala vse njihovo življenje. K tem številkam je treba prišteti še ono veliko množico žen, mož in otrok, ki morajo delati z izrednim naporom vseh svojih sil, da vzdržujejo armade na bojiščih.

Mnogo tisočev ljudi so požele tudi epidemije. Normalne vojne epidemije niso bile sicer v tej vojni tako silne, a nastopila je zato mogočno druga kuga — spolne bolezni. In o tej se lahko trdi, da se bodo pokorili otroci za grehe očetov! Mnogo rodov bo nosilo njene težke posledice.

Do marca letošnjega leta je izdala angleška vlada 5 milijard 570 milijonov funtov šterlingov (1 funt šterling je bil v miru 24 kron). In koliko povišanih izdatkov so imele vsled vojne občine! Francija je izdala v istem času okoli 3 milijarde šterlingov, Nemčija nad 4 milijarde, Avstrija 2 in pol milijardi, Rusija 3 in pol in Italija 1 milijardo. Druge vojskujoče se države tudi okoli 1 milijarde. To znaša skupaj 21 in pol milijard funtov šterlingov. Skupno premoženje vseh vojskujočih se držav cenijo na 100 milijard. Vlada so torej izdale že nad eno petino narodnega premoženja. In koliko je škode na železnicah, cestah, gozdovih, domovih itd. Kako so opustošene Srbija, Belgija, severna Francija, Rusija, deli Avstrije!

Izgube na ladjah ceni angleški list na 9 in pol milijona ton, ne da v šteje vrednost blaga, ki so ga prevažale, ne zavarovalnih premij, ne človeških življenj, ki so se pogubila po vseh morjih.

List sklepa: Številke so seveda le približno pravilne, a v glavnem povsem zanesljive. Izdatki Zedinjenih držav niso prišteti, čeprav bo morala žrtvovati tudi ta dežela še veliko. In gotovo je tudi to, da so sedanje izgube človeških življenj ogromnejše, kakor so bile v prvih treh letih vojne. Kakor je že strašen ta površni pregled, vendar se ni najstrašotnejši, ker ta šele pride...

Politični pregled.

= Izvršilni odbor S. L. S. je imel v torek sejo, na kateri je dobil načelnik stranke dr. Šusteršič zaupnico. »Slovenec« poroča, da je bilo izrečeno zaupanje z 69 glasovi. Ker je bila opozicija v manjšini, se je zdržala glasovanja. Na seji je bila sprejeta resolucija, ki pozdravlja in odobrava mirovno noto papeževu, jugoslovansko deklaracijo in ustanovitev mednarodne katoliške unije v Curihu, pri kateri hoče tudi S. L. S. krepko sodelovati. Za podpredsednika stranke so bili izvoljeni Anton Belec, prelat Kalan, dr. Lampe in Mejač, v izvršilni odbor pa dolga vrsta ljudi. Člani izvršilnega odbora so tudi vsi člani predsedstva in državni in deželni poslanci S. L. S. Izvršilni odbor stranke je sestavljen seveda tako, da je opozicija brez vpliva. Kakor poroča »Narod«, je postavilo vodstvo S. L. S. dr. Šusteršiča za kandidata za delegacije in dr. Kreka za namestnika in ne priznava v tem oziru kompetence Jugoslovanskega kluba. Ta zadnji sklep je značilen. Res je, da odhajajo v delegacije državni poslanci po kronovinah, zato si je dr. Šusteršič hitro zagotovil kandidaturu. Če je ravno v sedanjih časih dr. Šusteršič najboljši zastopnik Slovencev v delegacijah, o tem smo pač upravičeni dvomiti. Mislimo, da ima Jugoslovanski klub toliko notranje sile, da prepereči Šusteršičevo kandidaturu.

Opozicija v češki socialni demokraciji. Poslanca Habermann in Pik objavljata v plzenski »Novi dobi« naslednjo izjavo: Po trdovratnih debatah v naših strankinih korporacijah in v klubu naših poslancev smo

hoteli že v zadnjem državnozbornem zasedanju razglasiti kolektivno izjavo socialno demokratične opozicije ter se s poslanci enakih nazorov konstituirati v opozicionalni skupini v okviru naše stranke, da se tako rešimo odgovornosti za oficiozno taktiko vodilnih oseb v izvrševalnem odboru stranke. Obečamo si od tega preobrat ter odklonitev oportunistne politike. Stremljenje, da obdržimo češko socialistično gibanje na zdravi podlagi, da osvobodimo stranko od nevarnosti škodljivega oportunizma, nas je sedaj napotilo, da damo javno duška svojemu opozicionalnemu mišljenju ter se postavimo v službo radikalne socialistične smeri naše stranke, ki ne stremi po razkolu v naši stranki, marveč po potrebnem ozdravljenju v zmislu socialističnih načel.

= »Nič upanja na skorajšen mir«. Bivši dolgoletni minister v Asquithovem kabinetu in član angleške zbornice Herbert Samuel je govoril te dni v neki skupščini o vojnih ciljih. Izjavil je, da so pacifisti kakor zdravniki, ki hočejo lečiti le pojave bolezni, ne pa bolezen samo. Dokler bo »cesar«, mora biti tudi angleška mornarica in angleška vojska. Samuel je nadaljeval: »Vprašali so me, ali je kaj upanja na skorajšen mir, in kako dolgo bo še trajalo to pustošenje. Ne govoril bi odkrito, če bi rekel, da je kaj upanja na skorajšen mir. Manjkajo še vsi znaki za to. Nemci so dosegli preveč vojnih uspehov, da bi se zadovoljili z edinim mirom, ki ga more dovoliti angleški narod in njegovi zavezniki. Cesar je še nedavno izjavil ogrskim vojakom, da nemške in avstro ogrske armade obvladajo svet. To vendar ne pomeni izpremembe glade stališča ali popustljivosti nemškega militarizma. Imenovanje dr. Michaelisa nemškim kanclerjem je žaloben dogodek. On je kandidat Hindenburgov, ima zaupanje pruskih junkerjev in to imenovanje pač ne more veljati kot dokaz, da je nemški cesar pripravljen, zavzeti spravljivejše stališče. Če bi mogli, bi Nemci izbrisali vsako sled ruske revolucije. Pa če bi tudi Rusija bila izločena iz vojne, kdo bi mogel trditi, da sredstva aliirancev ne zadoščajo, da se uspešno branijo proti Nemcem in njihovim zaveznikom. Kdo more trditi, da se Velika Britanija in njeni zavezniki morajo udati centralnim državam? Tudi če bi Rusija za pustila bojno polje, bi aliiranci bili močni dovolj, da vojno uspešno končajo.

= Vladna izjava v francoski zbornici. V obeh zbornicah je bila prečitana daljša izjava vlade, kjer naglašava vlada dolžnost, da strne vse gmotne in moralne sile naroda za odločilni trenotek v vojni. Francija ne nadaljuje vojne, da bi osvojevala, da bi se maščevala, temveč da brani svojo svobodo in neodvisnost in z njo obenem svobodo in neodvisnost vsega sveta. Zahteve Francije so zahteve pravice, ki jih je razglasila leta 1871, ko je bila poražena. Zahteva dezankesijo Alzacije Lorene, odškodnino za sovražnikova opustošenja, sklep miru, a ne miru nasilja, ki bi imel v sebi kal nove vojne, temveč sklep pravičnega miru. Tak mir ne sme zatirati nobenega naroda, naj bo mogočen ali slaboten, prinašati mora učinkovita poročstva, ki zavarujejo skupnost narodov pred zunanjimi napadi. Francija bo nadaljevala vojno, dokler niso doseženi ti cilji. Če bi nadaljevali vojno le en dan dlje, bi bil to največji zločin, ali če bi jo prenehali le en dan prej, bi izročili Francijo najbolj poniževalnemu hlapčevstvu, gmotni in moralni bedi. Čeprav nam pripravljata ruska fronta neprijetna razočaranja, vendar upamo, da dobi nova republika moč, da zgradi notranjo edinstvo in disciplino. Na drugih bojiščih, na Krasu, ob Seretu in Černi in v Artoaju se pokažejo kmalu posledice velikih dejanj. V Franciji se šolajo prvi ameriški kontingenti. Naša armada ni kazala še nikdar višje morale, nikdar še ni bila tako samozavestna. Vlada hoče vladati v najožjem stiku s parlamentom. — Zbornica je sprejela vladno izjavo s soglasnim odobravanjem. Na začetku seje je bil prečitana brzoglav ruskega ministra za zunanje zadeve Tereščenko, kjer izraža voljo Rusije, da nadaljuje vojno da zmage.

= Nasprotstvo med francoskimi manjšinskimi socialisti. »Temps« poroča, da so se pokazala na seji francoskih manjšinskih socialistov nasprotstva. Seja pripravlja kongres manjšine. Lorient, Rappaport in Bourderon so govorili proti vojnim kreditom. Longuet in Delphineza, dokler vodi Francija obrambno vojno in dokler je sovražnik v Belgiji in severni Franciji.

Presojevalnice cen.

III.

V dveh člankih smo že pregledali sestavo presojevalnic na sploh in zlasti v naši Kranjski. Danes pojdemo dalje in vprašajmo: Kaj naj bo presojevalnica cen? Premnogi smatrajo to ustanovitev za eno izmed onih, ki jih je — hočeš, nočeš, moraš — prinesla vojna in ki izginejo po vojni kakor kafa... V resnici pa je to precej drugače, v resnici je v presojevalnici cen ugotovljena neka določena pravica konsumentov in je uvedenega v njej nekaj, na kar pred vojno sploh nihče ni mislil. Če bi se pred vojno le pojavila težnja po nečem podobnem — no, to bi bil jo v krogih trgovine in obrti.

Le premislimo: Kaj bi pomenilo, če bi pred vojno mi konsumentje zahtevali, da bomo soodločali pri cenah blaga, ki prihaja na trg — da morajo biti cene blagu »primerne«, in da se jih mora z ozirom na njih »primernost« pretehtati po posebnem sodišču. Danes seve se smatra to za nekaj, kar mora biti — uradno določanje in uradno pretresanje cen se že ne smatra za nič nenavadnega!

Presojevalnice cen so tedaj velik napredek v vsakem oziru. Vendar se zre nekako nezaupno na to institucijo... Zakaj? V prvih dveh člankih smo že pokazali: Zakaj! Sestava je veliko kriva. Zastopniki produkcije so za visoke cene, zastopniki trgovine so za visoke cene — oboji zagovarjajo na vse načine potrebo visokih cen.

Meščanski zastopniki pa nimajo veliko zmisla za vrednost izjav, ki jih naj presojevalnica poda... Nekateri se nočejo zameriti, molče, in če dregneš vanje, izjavijo: veste, nisem informiran. Zastopniki organiziranih konsumentov so osamljeni in se morejo le braniti z minoritetnim votumom, to se pravi: da morajo v obliki posebne izjave »manjšine« proglašiti nezadovoljnost s sklepom večine. Bomo naveli en dogodek:

Ljubljanska presojevalnica je proglašila z 9 glasovi ceno za en liter kranjskega vina K 3.—, zastopniki konsumentov (trije!) so morali oddati posebno izjavo, ker smatrajo ceno od K 1.20 do 1.60 za dovolj visoko z ozirom na pridelovalne cene in druge okolščine. Kljub temu je seve obveljala cena K 3.—. — Ali je ta cena opravičena? Ljubljansko c. kr. dež. sodišče oz. c. kr. drž. pravdnštvo je n. pr. ugotovilo na podlagi znanega elaborata generalnega ravnatelja kmetijske družbe gosp. Pirca, da je cena za 1 l vina z ozirom na sedanje razmere K 1.33. . .

Z ozirom na ta in tisoč enakih primerov bo pač potreba presojevalnice cen izpremeniti in preurediti, da bodo res vršile ono pomembno nalogo, ki jo imajo.

Dnevne beležke.

— Na naslov mestne aprovizacije. Mestno aprovizacijo vljudno prosimo, da nam pošilja svoje objave pravočasno. Naš list izhaja sedaj popoldne, kar blagovolj upoštevati aprovizacija. Objave, ki sta jih imela »Sl.« in »Narod« že včeraj — torej sta jih očitvidno dobile do opoldne — smo prejeli mi šele pozno popoldne, ko je bil list že v tisku.

— Volk sit in koza cela, to je vtisk, ki ga ima človek od najnovejše odredbe glede ureditve prometa s krompirjem. Za konsumente določa naredba, da se jim mora takoj preskrbeti 20 milijonov metrskih stotov

krompirja. Strokovnjaki so izračunali, da zadošča teh 20 milijonov za šest mesecev, ako dobi vsak konsument na teden 4 kilograme. Torej za šest mesecev je krompirja. In potem? Torej s to stranjo odredbe so potlačeni konsumentje. Pridelovalce krompirja so oblagodarili izdatnejše. Tem ostane za svobodno trgovino še 10 milijonov meterskih stotov, seveda poleg one množine, ki si jo smejo pridržati zase. Kaj pomenja svobodna trgovina med vojno, to ve vsakdo. Blazne cene bodo plačevali petični ljudje za krompir, da si ga preskrbe tudi za tiste poletne mesece, ko bodo aprovizacijska skladišča prazna. In potem dobe poleg že itak visokih cen pridelovalci še nagrade: 5 K, če ga oddajo do 1. novembra in 2 K, če ga dobro spravijo v zimskem času in sicer od vsakega meterskega stota. Uredba kaže, da so zopet enkrat neimoviti sloji ogoljufani in da so ostali agrarci zmagovalci.

— **Iz ljubljanske okolice.** Državni zbor je sklenil, da se s 1. avgustom t. l. zviša podpora ali preskrbna ženam, otrokom in opravičencem vpoklicanih vojakov na deželi na 1 K 60 v na dan brez razlike. A okrajna komisija za preživljanje v ljubljanski okolici postopa skrajno nezakonito. Tako en sam primer. Žena Franca Kovača iz Črnuč št. 16 kajzarca s 3 otroki ne dobiva sama nič podpore. 3 otroci dobe vsak po 35 v na dan. Mož, krojač, je že 2 leti pri vojaki. Mati njegova je dobivala celih 19 v. na dan podpore. Moj mož, pravi žena, nas je vse kot krojač dobro preživljal. A sedaj stradamo vsi. Veliko je žen, ki se pritožujejo, da še vedno dobivajo le 70 v. na dan podpore. To je velika krivica. Čemu je zakon? Kje tiči krivda?

— **Zadruga krojačev, krojačič i. t. d.** naznanja, da bodo od sedaj člani in članice zvišale cene pri vsem dovršenem delu v tej stroki zaradi previsokih cen sirovin itd. ter tudi zaradi pomanjkanja osebja; delavne moči zahtevajo tudi boljše plačilo in ureditev med po današnjih razmerah.

— **Čevljarska zadruga v Ljubljani** vabi člane na zadružno zborovanje, ki bo v nedeljo 23. septembra 1917 ob pol 10. dopoldne pri Novemu svetu, Marija Terezija cesta v vrtnem salonu s sledečim dnevnim redom: 1. Položaj čevljarskih mojstrov na Kranjskem, maksimalne cene usnja in obuval. 2. Raznoterosti. Karl Kordelič, načelnik.

— **Iz Lebringa** nam pišejo: Sledeči resnični dogodek z dne 7. sept. Van bo v dokument sedanje dobe. 7. sept. sem bil v Lebringu na obisku. Sprehajal sem se, čakajoč na znanca. Kar vidim sledeči prizor: Ubog vojak, kakor sem pozneje izvedel se je v mnogih bitkah hrabro boril za domovino, gre po cesti. Pride do nekega sadnega vrta, na vrtu vidi na tleh ležati jabolko in mož se oklone ter pobere — dve jabolki. Kar zagrmí glas: »Dieb — lasse die Apfel!« Vojak vrže eno jabolko proč, drugo je imel že v ustih in gre svojo pot. Vpitje »Dieb — Falot, Gauner« se sliši še zmerom in naenkrat vidim nekega črno oblečenega gospoda hiteti za vojakom. Gospod leti in dohiti moža — ubogega vojaka — in bumf, že je letelo po vojakovi glavi. Vojak začuden strmi in kaže piškavo, nagnito jabolko. — Gospod pa — tebi meni nič — klofuta . . . Greva bližje, da videda kdo je. Bil je duhovnik — ne vem, ali iz Lebringa ali odkod. Ko zagleda naju, jo odkuri. Midva stopiva k vojaku in ga vprašava, zakaj se je pustil pretepati. Mož nama odgovori slovensko — »kaj pa čem — tako se z nami dela tu po Štajerskem« . . .

— **Usoda beguncev z juga.** Pomožni odbor za begunce z juga razpošilja državnim poslancem okrožnico, s katero jih opozarja, kako izvršujejo železniške direktije ukaz ministrstva za notranje zadeve, ki pravi, da se dovoli neimovitim beguncem brezplačna vožnja v domovino. Okrožnica navaja odluk železniške direktije v Inomostu, ki noče dovoliti znižane vožnje. Ta direktija je pridržala tudi listine, ki dokazujejo, da je prosilec ubožen in tudi listino, ki dovoljuje prosto vožnjo od Ljubljane do Trsta, torej na progi

južne železnice. Uprave begunskih barak v Steinklamnu in Wagni trdovratno odklanjajo potrdila beguncem za prosto vožnjo. Prav tako tudi še do danes niso dobili begunci podpore, ki jim teče pravoveljavno že od 21. julija 1917. Odbor se obrača na poslance, da intervenirajo pri ministrstvih. Imenitna uprava je res pri nas: Najvišja oblast dovoli to in ono, podrejene oblasti prezirajo samozavestno vse.

— **Priboljšek za delavce, ki opravljajo težko delo.** C. kr. urad za ljudsko prehrano razglašja: Od urada za ljudsko prehrano določeni priboljšek na živilih se bo zaenkrat razdelil za dva tedna, od 30. septembra do 6. oktobra in od 7. do 13. oktobra t. l. v določeni najvišji izmeri $\frac{1}{4}$ kilograma za delavce, ki opravljajo težko delo, in $\frac{1}{8}$ kilograma za druge osebe, ki se same ne preskrbujejo. Priboljšek bo obsejal zdrob, ješprenj in testenine ter se bo razdeljeval proti posebnim uradnim izkaznicam ali proti zaznambi na krušni nakaznici.

— **Zvišanje železniških tarifov.** Avstrijska in ogrska vlada sta se dogovorili, da se vnovič zvišajo železniški tarifi in sicer na ta način, da se posamezne vrste blaga po svoji vrednosti pomaknejo v višje tarifne postavke. Od tega zvišanja železniških tarifov upa vlada dobiti dva milijona kron več dohodkov na leto.

Aprovizacija.

Krompir. Nakaznice za krompir so stranke že prejele. Vmes jih je bilo več, ki so krompir pridelali doma in niso dobili zato nakaznic. Ta ali oni od teh je pa pridelal tako majhno množino krompirja, da ima vseeno pravico do nakaznice. Tudi je še več drugih vprašani, na katera bi rade stranke odgovor. Da zadostimo vsem, naznanjamo, da daje tozadevna pojasnila mestni aprovizacijski urad na Poljanski cesti št. 13 in sicer strankam 5. okraja v četrtek, dne 20. t. m., strankam 6. okraja v petek, dne 21. t. m., strankam 7. okraja v soboto, dne 22. t. m., strankam 8. okraja v ponedeljek, dne 23. t. m., strankam 9. okraja v torek, dne 24. t. m., strankam 1. okraja v sredo, dne 25. t. m., strankam 2. okraja v četrtek, dne 26. t. m., strankam 3. okraja v petek, dne 27. t. m. Glede zamude in škode ni strahu, ker krompirja itak še ni tukaj.

Drobiž pri oddajanju blaga za ubožno akcijo. Stranke, ki imajo izkaznice ubožne akcije, se zadnje čase več ne ozirajo na pripombo glede drobiža, ki se redno ponavlja pri objavih za vsako posamezno razdelitev blaga. Z menjavanjem debelega denarja se poslovanje blagajne zadržuje in rado se pripeti, da se oddajanje preveč zavleče, da ne pridejo vsled zakesnitve vse stranke na vrsto in da mora ta in oni brez blaga domov. Mestna aprovizacija zato vse stranke nujno opozarja, naj odslej dalje redno in vselej k vsaki oddaji prinese točno vsoto denarja, ki je za blago v objavi določena.

Prodajalke sadja na trgu. Mestna aprovizacija potrebuje nekaj žensk, ki bi prodajale na trgu sadje. Tiste, ki bi službo prevzele, naj se zglase takoj v aprovizacijskem uradu, Poljanska cesta št. 13 prvo nadstr. Vsaka prodajalka si mora sama preskrbeti tehtnico in uteži.

Zimska jabolka. Mestna aprovizacija naznanja, da dobi zimsko sadje, ki bo stalo in se držlo, v nekoliko dneh.

Sadje v večji množini. Mestna aprovizacija prodaja sadje v večji množini (najmanj 10 kg skupaj) vsak dan od devetih do desetih dopoldne. Stranke naj se zglasijo v ta namen ob omenjeni uri v aprovizacijskem uradu, Poljanska cesta št. 13.

Prevzemne cene za sočivje letine 1917. so sledeče: za fižol K 80.—, za bob in fižol za krmo K 60.—, za lečo K 120.—

Testenine na rdeče izkaznice A dobe stranke v petek 21. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa od 2. do 3. Vsaka oseba dobi četrt kilograma. Kilogram stane 1 K 20 v. Pripraviti je treba drobiž.

Testenine na rumene izkaznice A prejmejo stranke v petek 21. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa od pol 2. do 2. Vsaka oseba dobi četrt kg. Kilogram stane 1 K 20 v. Pripraviti je treba drobiž.

Testenine na rdeče izkaznice. Stranke, ki imajo rdeče izkaznice brez črke A, prejmejo v petek 21. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa testenine. Določen je tale red: od 3. do 4. št. 1 do 300, od 4. do 5. št. 300 do 600, od 5. do 6. št. 600 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kilograma. Kilogram stane K 1:20. Pripraviti je treba drobiž. Stranke naj pazijo na red!

Listnica uredništva.

Franc N. — Obrnite se na strokovno tajništvo (Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/1), tam dobite vsa potrebna pojasnila. — **Janko S. v. C.** — „Delavec“ je glasilo slovenskih strokovnih organizacij. Prva številka je izšla 14. nov. 1914. Prej glasilo „Rudar“ je bilo uradno ustavljeno početkom vojne, 25. sept. 1914, je izšla 1. št. „Rudniškega Delavca“, ki pa je bil po treh številkah zopet ustavljen. Nato pa je začel „Delavec“. Naroča se nanj: Uprava „Delavec“ Ljubljana, Šelenburgova ulica 6. Izhaja vsak teden enkrat, in sicer vsak petek. — **Egon St. — T.** — Vaše domnave niso prave. Članek, ki ga prinese list s podpisom avtorja, ni članek iz uredništva, ampak izven uredništva in je zanj moralno odgovoren podpisani pisec. — **Peter L.** — Dvomimo, ali poskusite. Bomo veseli, če se vam posreči.

Razno.

* **Drag sukanec.** Sukanec se je v vojnem času prav izredno podražil. Cena sukancu se je dvignila za 2100 odstotkov. Večja cevka črnega krojaškega sukanca, je veljala jul. 1915 86 vinarjev; danes velja 18 K 17 vinarjev. Mala cevka, kakor se rabi v domačem gospodinjstvu, je veljala prej 12 vinarjev. Ogrski uradni list je priobčil nedavno bilanco tovarne za sukanec v Požunu, ki ima 549.445 čistega dobička. Odpisalo pa se je za obrabo strojev 847.910 kron, za znižanje vrednosti nepremičnin in poslopij 2.906.000 kron. Tovarna je angleško podjetje.

* **Ladje iz cementa.** Iz Kristijanije na Norveškem poročajo, da so tam pred kratkim zgradili ladjo iz cementa. Izdelovanje ladje je trajalo tri mesece. Družba, ki je zgradila prvo ladjo iz cementa, upa, da bo mogoče v prihodnje zgraditi ladje srednje velikosti v desetih dneh. Zgradba ladje 1000 ton bo trajala približno šest tednov.

* **Najmanjša država na svetu.** Najmanjša država na svetu ni morda ljudovlada San Marino, ampak ljudovlada Saint Goust v gorovju Pirenej ob špansko-francoski meji, ki šteje 130 prebivalcev in meri celih 1500 štirjaških metrov. Ljudovladi načeluje predsednik, ki je izvoljen za dobo 6 let.

* **Za klobuk žrtvoval svoje življenje.** Pri Cmureku je šel ob Murinem bregu 26letni delavec Fr. Gaudej. Nenadoma mu je veter odnesel klobuk v Muro. Ker je bil klobuk še nov, je skočil takoj za njim v vodo, Toda ker ni znal plavati, je zašel v valove in utonil. Dan pozneje so izvlekli iz Mure Gaudeja in njegov klobuk.

* **Zaprta vedeževalka.** Budapeštanska policija je aretovala v nedeljo vedeževalko Julijo Dürany, ki je razne lahkovrne ženske ogoljufala za velike svote. V njenem stanovanju so našli več mrtvaških glav, katere je nabrala na pokopališčih. Kuhala jih je s posušenimi pajki in žabami ter pri tem izgovarjala tajnostne formule. Na ta način je izvabila mnogo denarja iz tujih žepov.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Zadnje vesti.

Mirovno vprašanje.

Odgovor Avstrije na papeževo noto.

Amsterdam, 19. septembra. Dunajski dopisnik katoliškega lista »Tyd« sporoča, da pričinja odgovor centralnih držav na papeževo noto z izjavo, da so papeževi predlogi primerni temelj za mirovna pogajanja. Glede ureditve balkanskega vprašanja, glede Poljske in obnovitve Belgije je odgovor zadovoljiv. Odgovor poudarja, da morajo tudi nasprotniki dokazati, da hočejo pripraviti mir s skupnim in dobrovoljnim posvetovanjem o teh vprašanjih.

Avstrijski minister pričakuje skorajšen mir.

Berlin, 19. septembra. »Berliner Tageblatt« poročajo iz Haaga: Dopisnik »Tyda« je govoril z nekim novo imenovanim avstrijskim ministrom na Dunaju. Minister je izjavil, da je papeževa nota primeren temelj za mirovna pogajanja in da ni Avstrija prav nič vplivala na sestavo papeževe note. Minister je dejal nato: »Moje mnenje, da bomo še letos obravnavali o miru, se je celo zelo ojačilo. Žal, da preteče še mnogo krvi, ali vendar pride konec preje, kakor misli mnogo ljudi«.

Nemiri v gornji Italiji.

Bern, 19. septembra. Kakor poroča tescinsko časopisje, je bila italijanska meja zaradi tega zaprta, ker so nastali nemiri v Turinu in Milanu. V četrtek so bili v Milanu povodom izgredov, ki so imeli svoj vzrok v pomanjkanju živil, aretirani v mestni posve-tovalnici vodje socialistične stranke.

Bern, 19. septembra. Lucernskemu listu »Vaterland« se poroča iz Milana: Iz naznanil o smrti nekaterih padlih častnikov se jasno razvidi, da so dotičniki našli smrt v počestnih bojih povodom turinške krušne revolucije. Sodelovali so tudi bataljoni iz Milana.

Curich, 19. septembra. Potniki, prihajajoči iz Benetk, poročajo, da so se porcije kruha pred štirinajstimi dnevi zmanjšale za polovico. Na Markovem trgu so bili težki izgredi. V Milanu so morali zapreti mnogo industrijskih podjetij zaradi pomanjkanja premoga. Delavstvo je prirejalo revolucionarne demonstracije.

Lugano, 19. septembra. Glasom najnovejših poročil od italijanske meje je v Milanu izbruhnila revolucija. Tudi v industrijskih krajih milanske okolice so nastali nemiri. V Turinu traja uporno gibanje dalje.

Lugano, 19. septembra. Proti glavnemu tajniku socialističnih strank Lazzariju se je zaradi okrožnice, razposlane socialističnim občinskim zvezam, pričelo sodno postopanje. Nekateri listi izražajo zaradi tega svoje začudenje ter zahtevajo, da se Lazzari izroči vojnemu sodišču, ker pomeni njegova okrožnica vojno sabotažo. — Pri tridnevem strogem zaprtju italijansko-švicarske meje je promet danes v zelo omejenem obsegu odprt. Prvi sem dospeli italijanski časopisi objavljajo mnogo namigavanj o resnosti notranjepolitičnega položaja ter

poročajo o raznih oblastvenih ukrepih proti nastopanju socialistov in proti vojni sabotaži. Iz časnikov pa se ne da posneti, je-li bil notranji položaj vzrok, da se je italijanska meja zaprla.

V Milanu se vrši jutri demonstracijski obhod intervencionistov. Vnanji povod temu obhodu je spominska slavnost na vkorakanje Italijanov v Rim leta 1870. »Corriere della Sera« pa priznava, da je demonstracija naperjena proti socialistom. Današnje pripravljane slavnosti se udeleži tudi naučni minister.

Socialistični župan v Albese, v provinciji Como, je bil zaradi napeljevanja k uporu obsojen na tri mesece ječe in od službe odstavljen.

Lugano, 19. septembra. Transporti italijanskih čet, ki so bili vzrok, da se je meja zaprla, niso veljali italijanski fronti; čete so se rabile za to, da se v notranjosti dežele napravi zopet red. Uradna poročila pravijo samo, da so se vojaške čete rabile proti vojni sabotaži, da se vspostavi red v Genui, Alessandriji in Turinu; vendar so se vršili nemiri tudi v drugih mestih ter so pristaniški delavci v Civitavecchia uprizorili resno stavko. Vlada in vojno poveljništvo sta mnenja, da je z uporabo vojnega prava mir zaenkrat zajamčen.

O položaju v Rusiji.

Rotterdam, 19. septembra. »Daily Mail« poroča iz Petrograda, da je direktorij republike delavski in vojaški sovjet obvestil, da je sprejel njegov predlog z dne 15. septembra, ki zahteva, da se razveljavijo vse tajne pogodbe in da kmalu sklene demokracičen mir:

Petrograd, 19. septembra. (Agentura.) V Kijevu, Minsku in nekaterih drugih mestih se je pričelo sodno postopanje proti vojakom, ki pripadajo maksimalistično - socialnodemokratični stranki, zaradi pobratimstva z Nemci in zaradi nepokorščine na fronti. V Peskovu je bilo zaradi enakih deliktov obsojenih 35 vojakov za pet do deset let k prisilnemu delu.

Petrograd, 19. septembra. Vlada je sprejela demisijo ministrov Aksentjev in Skobeljev.

Francija.

Pariz, 18. septembra. (Agence Havas.) V zbornici je zahteval poslanec Dubois pojasnila vlade o delovanju vojnega odbora. Nadalje je zahteval Dubois pojasnila o ukrepih vlade glede oseb, ki pospešujejo sovražno propagando. Poslanec Augagneur je živahno grajal sestavo ministrstva. Potem se je debata preložila do jutri. V trenutku, ko so hoteli poslanci zapustiti dvorano, je naznanil predsednik, da je dospel predlog za sodno postopanje proti nekemu poslancu.

Pariz, 19. septembra. Odsek zbornice je v zadevi poslanca Turmela (ki je obdolžen spionaže in v katerega miznici se je našel večji denarni znesek) sklenila, da se razveljavi njegova imuniteta. Odsek je sklenil soglasno, da se odobri predlog justičnega ministra glede sodnega postopanja proti Turmelu.

Mati.

Zanimiv roman iz delavskega življenja.

Spisal M. Gorki.

Cena izvodu je 4 K, po pošti 20 v več.

Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega lista.

Občno konsumno društvo v Zagorju ob S. reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljšo aprovizacijsko mesto, ki preskrbljuje z vsemi potrebščinami svoje članice po na najugodnejših cenah.

Član konsumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razmeroma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa
še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.
Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica
na Starem trgu št. 11.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage poštnine priporočamo se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Vsa pohištvena in stavbena mizarska dela

prevzame

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

reg. zadruga z om. poročtvom

Vič-Glince pri Ljubljani

po izredno solidnih cenah in jamči za dobro izvršbo.

ima že doslej najboljše reference.